

Havnar Avhaldsfelag 95 ár

Skal tað sigast nakað um felagsliv og um feløg, sum hava havt alstóran og mennandi týðning í Føroyum, so verður Havnar Avhaldsfelag, sum í morgin rundar tey 95 árinu ikki at smæða seg burtur, men kemur at standa í søguni sum eitt tað mest livandi og tíðarmerkjandi felagið, sum higartil hava virkað.

Í DAG ER AVHALDSFELAGIÐ Í HAVN TÓ BERT EITT EITI AFTURIMÓTI HVAT TAÐ VAR FYRI MANSALDRI SÍÐANI, MEN TAÐ ER TÓ ELSTA FELAGIÐ Í RIKINUM AV SINUM SLAGI. TI SAMSTUNDIS SUM TAÐ ER AVHALDSFELAG, HEVUR TAÐ KANSKA MEIRA ENN NAKAÐ FELAG EISINI HAVT ANNAÐ UPPLÝSANDI OG MENT UNARILIGAN TÝÐNING FYRI HAVNINA OG ALLAR FØROYAR

Tað er at vóna, at teir, sum nú sita og stjórna hesum felag kenna sína vitjunartíð og bera so í band, at rit um hetta felag verður fingið frá hondini, og skal tað koma í tøkum tíma til 100 ára dagin eftir stov-

ningina, so er at fara undir hetta í stundini, tí Havnar Avhaldsfelag var ein hin mest livandi parturin í Havnar søgu og júst í teimum størstu umbroytingartíðunum, sum verið hava hjá okkum.

drukku, vórðu vit uttan skil lokkaðir inn í hellið. Vit hugsadu tá við honum, navngivið hevur hesa vøku:

»sigga vil eg tað ljóta trøll, sum eitt v'l øllum ráða«

og er tað meting mín, at just tí vit finga ta sjón, bar til at geva svarið, givið er viðvíkjandi limaskapstilboðnum. Sam-

fremjast um rættindini á Føroya grunnum. Latum okkum rannsaka og granska veikleikar nar hinumegin borðið. Tá eru vit eisini betri bryndar at søkja fyri aðru ferð, skal so verða.

Vit politikkarar hava fingið ta ábyrgd við avgerðum okkara at ávirka gongdina í samfelag-

Tá felagið hevði 85 ár á baki skrivaði K. (P. K. Mouritsen) soleiðis um stovningina av hesum felag:

ELSTA Í KONGARIKINUM

Sunnudagin seinasta — 20. oktober — sá tann, sum í tí ófantaliga heystarveðrinum hættaði sær útum, at merkið hjá Havnar Avhaldsfelag — veðraflaggið — varð vundið á stong á Hotel Hafnia.

Dione Isaksen

Ikki var stórt, at kenslumar hjá eldri Havnarfólki bylgdust í barni. Tað vóru minnini um farnar góðar ungdomsdagar, tú sást fara framvið í tonkunum.

Havnar Avhaldsfelag hevur rundað tey fimm og fyrstjugu árin. Dagurin var hildin við limasamkomu á Hotel Hafnia, á Parnassinum við dögverða.

Hvønn týðning hetta felag hevur havt fyri Havnar bý? Hann hevur verið stórnur, tí hetta var ikki bert eitt felag, men hetta var eitt tað mest aktiva og framburðsfýsna felag, sum kanska higartil hevur sæð dagsins ljós í Havn. Teir, ið stóðu fyri tí, vóru hugsjónarmenn. Dugdu ikki bert at sigga hvussu menniskja varð vorðið sokkið í dikið av brennivinsnýtslu, men handalagið høvdu teir at fáa fólk, serliga ungdomin, at heftast í felagnum og tað við góðum frittíðarvølji. Har var lesistova, fittligt bókasavn, nógv og ymisk bløð, hvat tær listi av spolum, talv, billiard o.a. Mennandi fundir, fyrirestrar, upplestrar og hvørt av sínum.

Tað var stillisliga farið fram, tá felagið varð stovnað. Tann dagin — tí stovningardagin 20. oktober

1878 — var brúðleyp á Argjum. Har lögdu tey til merkis, at triggir menn sótu har, hvør hevði sitt glas frammanfyri sær, men tey vóru tóm. Teir vildu ikki hava uppi. Og tað varð tosað um hetta miðum manna.

Dagin eftir frættist at Avhaldsfelag var stovnað.

Og væl varð tikið undir við teimum trimum, C. C. Danielsen, Eliesar Andreassen, og Dione Isaksen.

Elsta avhaldsfelag í danska kongarikinum hevur avgjørt havt týðning. Havnar Avhaldsfelag hevur sett spor eftir sær.

Har komu fólk saman og har kom nógv fólk. Tann kyndilin, sum varð tendraður hin 20. oktober 1878 kyknaði viðahvar og lýsti í mangari dokkari smáttu.

Í einum sangi sínum í gomlu Avhaldssangbókini tekur D. í Geil soleiðis til:

Tjúgunda oktober í ottahálvfjers, til verðina føddist eitt fóstur, tað hevði skyldfólk so víða um lond,

tað átti ei móðir, ei mostur, men bert nakrar pápar, sum aldu tað upp

og royndu at fjálga um barnið.

Tað bleiv til eitt reystmenni, vakurt og prútt.

frá barnsbeini gjordi tað nyttu. Um gótan var ósløtt, so gekk tað tó stútt

og var mongum øðrum til stúttu, tí hjálpsamt var barnið,

sum trøllið so trútt mótt vinfólki gomlum og ungum.

Og eisini í dag mundi tað verið tí mikið gagn um hesin mentunar- kyndilin aftur var logandi og avhaldsflaggið aftur kom at veitra frá egnu borg síni.

Teir vóru menn, ið bygdu felagið.

Tað eru slikir, ið byggja land.

BRETSKA HERVALDIÐ TÓK HÚSINI

Flestu munnu kenna sangin, sum Sjúrður Jógvansson yrkti »tað stóð eitt hús í grønu liði, og tað kann vera tað sama hvørja áskoðan ein hevur um rúsdrekka, so er einki at ivast í, at hann hevði grein í sínum máli, tá hann sangin yrkti, tí tann sum hevur hoyrt tey gomlu siga frá, so var standurin út av

lagi hesum viðvíkjandi í Havnini tá, hús og jorð varð drukkíð upp, sett í veð fyrir rúsdrekka, bátsskip-anir gingu burt av rúsdrekkaðum.

Og Havnar Avhaldsfelag var tí sum ein bjargingarringur. Tað var væl fagnað av Havnarfólki. Limatálið ókstist í stórum og nógvir týðandi menn gjordist limir av avhaldinum og stuðlaðu arbeiðið munandi, har vóru bæði høgir og lágir, sum tikið verður til; sagt er, at ein var ikki rættur maður, sum ikki var »i avhaldinum«. Limatálið kom upp um 200, eitt stórt limatal fyrir Havnina t.

Tað gjordist tøvur á at fáa egið hús, limatálið vaks støðugt. Til teir finga húsinu upp í 1880, tey vóru vígd 28. mars, vóru aðalfundir felagsins hildnir í Tinghúsinum.

Í 1894 gav felagið út blaðið DUGVAN, blaðstjóri var Djóni í Geil til hann doyði í 1912. Hetta blað var nógv lisið í Føroyum tá, og einki er at ivast í, at tað hevði stóra ávirkan á úrslitið av atkvøðugreiðsluni um rúsdrekkaálögina í 1907. Eitt skifti var DUGVAN størsta blað í Føroyum.

Sogan fer helst at vátta, at tað var bretska hersetingarvaldið, sum gjordi enda á Avhaldsfelagnum í Havn. Tá bretar komu á land í 1940 tóku teir avhaldshúsið, og síðani tá hevur felagið ikki havt liv lagað, men havt støðuga afturgongd í limatali.

KVINNUR

SLUPPU IKKI UPPI

Kvinnan var ikki mett ájavnt við mannin í teirri tíðini. Avhaldið varð stovnað, og henni var noktað limaskap. Í 1883 hendi tað at ein kvinna bað um limaskap, men tað var NEI. 51 atkvøddu imóti, 8 fyrr. Men sluppu tær ikki upp í part, so stovnaðu teir sitt egna felag »Kvindeforeningen til Ædruelighedsens Fremme« og hetta felag helt á til tað í 1925 gekk upp í Avhaldsfelagið.

Havnar Avhaldsfelag ella sum navn ið er: Thorshavns Total Afholdssforening — kemur neyvan at fáa tann týðningin aftur, sum tað hevði fyrr. Húsinu vóru í seld í 50'um til apotekaragrunnin, og felagið hevur litið virkað alment síðani.

L.

Úrslitið av samráðingarlíðini.

ráðingarnar settu okkum eisini betri forar fyri at siga frá, hvat okkum — og londum í okkara støðu — ikki líka, og hvørji broytingarkrov livsmál okkara treyta.

Latum okkum tí standa sum ein maður um tann leik nú skal

num, at broyta ella varðveita. at lætta um dagliga strevið ella leiga neyðugar byrðar á.

f ynskinum um, at andstöðu og stjórnaflakkar mugu hava hegni til at taka hepnar samfelagsavgerðir, fara vit til arbeiðis í nýggjari tingsetu.

Myndin sýnir nevnd felagsins fyrri umleið hálvari öld síðan. Frá vinstri: Johs. O. Joensen (Johannes hjá John) Thomas Thomsen (Tummas hjá Funningsjónesi) Jacob Wilhelmsen (Jakke hjá Gerhard), Jacob Christiansen (Jakub í Mattalág) og Poul Niclasen.